

TRAO ĐỔI VỀ VIỆC CƠ KHÍ VIỆT NAM CẦN NHỮNG GÌ ĐỂ ĐI TIẾP

◆ ĐÀO PHAN LONG

Sau 20 năm kể từ ngày Thủ tướng Chính phủ ký QĐ số 186/2002 ban hành Chiến lược xây dựng phát triển 08 nhóm sản phẩm cơ khí trọng điểm của Việt Nam để tham gia quá trình CNH-HĐH đất nước đến 2025, đến nay bức tranh sản xuất kinh doanh, nghiên cứu, đào tạo nguồn nhân lực của các doanh nghiệp cơ khí nội địa có thể khái quát như dưới đây.

Ước tính, trong vòng năm năm trở lại đây Tổng giá trị sản xuất công nghiệp toàn ngành cơ khí sau 30 năm đổi mới, hội nhập kinh tế quốc tế mới đạt từ 25 đến 30% nhu cầu của thị trường nội địa.

Trong lĩnh vực công nghiệp cơ khí Việt Nam hầu hết các máy và thiết bị, vật tư đều phải nhập ngoại song song với hoàn cảnh đẩy mạnh kêu gọi đầu tư nước ngoài nên tạo sự cạnh tranh lớn cho các doanh nghiệp cơ khí nội địa nhưng Việt Nam thực tế ngành công nghiệp này vẫn đã vươn lên để chế tạo trong nước được một số thiết bị có giá trị lớn như Cơ khí thủy công của nhà máy thủy điện, một số thiết bị của nhà máy nhiệt điện như hệ thống cung cấp than, thiết bị lọc bụi tĩnh điện, hệ thống thải tro xỉ, máy biến thế, động cơ điện các loại, các hệ thống vận chuyển, thiết bị nâng, sản phẩm kết cấu thép; một số thiết bị thăm dò, khai thác dầu khí như chế tạo các giàn khoan Tam Đảo 3, Tam Đảo 5, các giàn DK, các thiết bị nổi phục vụ thăm dò, khai thác dầu khí; Đóng được tàu thủy viễn dương có sức chuyên chở hàng hóa lớn và hầu hết các tàu vận tải ven bờ, chở khách hàng hóa trên sông; Ngành sản xuất máy nông nghiệp đã làm chủ thị trường xay xát chế biến lúa gạo, cung cấp 40% thị phần máy động lực công suất dưới 80HP, sản xuất lắp ráp một số ô tô... còn lại phần lớn máy móc, thiết bị đều phải nhập của nước ngoài.

Để thực hiện nội dung tiếp tục xây dựng phát triển CNH-HĐH đất nước đến 2035, 2045 theo tinh thần NQ Đại hội Đảng lần thứ XIII chúng ta cần nhìn lại chặng đường 20 năm đã qua và nghiên cứu chương trình đi tiếp cho công nghiệp cơ khí Việt Nam. Ngay từ đầu nhiệm kỳ Chính phủ trước cách đây 6, 7 năm tôi đã được thay mặt Hiệp hội báo cáo và phát biểu tại Hội nghị do Phó Thủ tướng phụ trách công nghiệp ở Văn phòng Chính phủ chủ trì: “Trước khi nghiên cứu bổ sung, đổi mới Chiến lược phát triển công nghiệp cơ khí của đất nước cho những năm tới chúng ta cần xem xét làm rõ những thành tựu và tồn tại của hoạt động sản xuất cơ khí chế tạo Việt Nam bao gồm cơ khí nội địa và đầu tư nước ngoài sau 20 năm một cách tổng quan. Có như vậy Đảng và nhà nước mới có cơ sở để xây dựng Chiến lược Cơ khí theo bối cảnh thực tế của đất nước trong những năm tới”. Cần nghiên cứu một số vấn đề dưới đây.

Dây chuyền xà băng - Tổ hợp Cơ khí THACO Chu Lai

- Về quy mô và năng lực của doanh nghiệp cơ khí nội địa, FDI thế nào?

- Về dung lượng thị trường nội địa của Việt Nam vào loại vừa, lớn, hay nhỏ so với quốc tế? Thị phần của sản xuất cơ khí nội địa đã được tham gia thế nào trong đầu tư công và cung cấp những sản phẩm gì cho thị trường nội địa?

- Cơ khí chế tạo nội địa của Việt Nam sau 25 năm hiện đã làm được những sản phẩm gì đạt chất lượng theo tiêu chuẩn quốc tế?

- Trình độ thiết kế và làm chủ được những công nghệ cơ bản gì và đã chủ động tổ chức sản xuất được những loại sản phẩm gì có giá trị đối với nền kinh tế? Năng lực quản lý thực hiện các dự án công nghiệp, xây dựng hạ tầng của người Việt Nam thế nào?

- Hệ thống chính sách của nhà nước còn những bất cập gì để công nghiệp cơ khí nội địa chậm phát triển?...

Để làm rõ thực trạng thuận lợi, khó khăn của doanh nghiệp cơ khí Việt Nam hiện nay, Thường trực VAMI mong nhận được nhiều ý kiến xuất phát từ thực tiễn sản xuất kinh doanh của mọi thành viên Hiệp hội để Thường trực nghiêm túc lắng nghe, tập hợp lại nhằm chuẩn bị tốt báo cáo trình bày rõ những vấn đề nêu trên, đưa ra những ý kiến tư vấn, kiến nghị Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, Đảng, Nhà nước xem xét ban hành những chủ trương, chính sách thích hợp nhằm tiếp tục xây dựng phát triển công nghiệp cơ khí của đất nước trong những năm tới theo tinh thần Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XIII. Việc nghiên cứu làm sáng tỏ những vấn đề nêu trên phải bằng nhãn quan khoa học, nhìn thẳng sự thực với tinh thần cầu thị chắc chắn VAMI sẽ giúp Chính phủ sẽ có cơ sở để xây dựng chính sách thích ứng cho công nghiệp cơ khí chế tạo trong hoàn cảnh thực tế của đất nước và bối cảnh quốc tế đầy biến động ở thời gian tới.

Có thể khái quát về bối cảnh quan hệ quốc tế và trong nước hiện nay

- *Thứ nhất*, bối cảnh về địa chính trị, như chúng ta đang hiểu hiện nay trên thế

Dây chuyền gia công cơ khí của Công ty Cổ phần Phụ tùng máy số 1.

giới tồn tại hai hình thái của nền kinh tế tư bản chủ nghĩa bao gồm: nền kinh tế tư bản chủ nghĩa lấy cạnh tranh làm nền tảng. Đặc điểm của hình thái tư bản này thường là: kinh tế tư nhân mạnh hơn nhà nước, nhiều khi lợi ích của các công ty tư nhân mâu thuẫn với lợi ích của quốc gia. Chiến lược phát triển của quốc gia nhiều khi không đồng nhất với chiến lược của các công ty tư nhân. Hình thái tư bản này tồn tại tại Mỹ, Canada, phần lớn các nước châu Âu... Loại hình thứ hai là kinh tế thị trường có định hướng của nhà nước, còn được một số học giả phương tây gọi là “chủ nghĩa tư bản chiến lược” trong đó các doanh nghiệp không những cạnh tranh tự do mà còn chịu sự kiểm soát và điều tiết của nhà nước. Lợi ích của quốc gia được đặt trên lợi ích của doanh nghiệp. Loại hình này tồn tại ở Nhật Bản trong những năm 70, 80 tại Hàn Quốc từ những năm 60 đến cuối thế kỷ 20 và đặc biệt tồn tại tại Trung Quốc trong 5 thập kỷ gần đây. Theo đánh giá của nhiều nhà kinh tế học, các quốc gia có nền kinh tế vận hành theo phương thức “chủ nghĩa tư bản chiến lược” có vẻ phát triển nhanh hơn phương thức cạnh tranh tư bản đơn thuần.

- *Thứ hai là*, với các nước kinh tế còn yếu muốn phát triển với nền sản xuất phụ thuộc nhiều từ nước ngoài như nguyên vật liệu, máy móc thiết bị, công nghệ, chuyên gia, logistic... sẽ bị ảnh hưởng rất nặng nề khi thế giới có những biến đổi như đại dịch Covid những năm 2020 - 2021 và quan hệ liên quan đến lợi ích dân tộc.

- *Thứ ba*, công nghệ gia công, chế tạo đã phát triển vượt bậc trong vài thập kỷ gần đây như công nghệ cắt gọt tốc độ cao, độ bền dao cắt lớn, công nghệ in 3D, công nghệ cắt laser, công nghệ mô phỏng... đã tạo nên năng suất lao động cao vượt

bạc so với công nghệ truyền thống. Đây là lợi thế cho những người đi sau, lợi thế cho những nước đang phát triển.

- *Thứ tư*, tiến trình tư nhân hóa tại Việt Nam đã bước đầu tạo nên một số doanh nghiệp lớn như Vinfast, Thaco Trường Hải, từng bước là doanh nghiệp hạ nguồn tạo điều kiện phát triển công nghiệp hỗ trợ. Ngoài ra một số doanh nghiệp Việt Nam đã nâng cao được năng lực công nghệ, quản trị đang tham gia vào chuỗi cung toàn cầu trong ngành công nghiệp hỗ trợ.

Lâu nay nhiều người vẫn nhấn mạnh quan điểm: Các doanh nghiệp Việt Nam phải chuyển mạnh sang “kinh tế thị trường” và thực thi tốt “hội nhập kinh tế quốc tế” thì mới phát triển được. Điều đó không sai và rất hợp với ý kiến của chuyên gia nước ngoài khuyên Việt Nam. Nhưng với góc nhìn của những người đang hoạt động có kinh nghiệm của ngành cơ khí Việt Nam chúng tôi khẳng định: Bất kỳ ngành sản xuất nào mà không có THỊ TRƯỜNG tiêu thụ sản phẩm, trước hết là THỊ TRƯỜNG NỘI ĐỊA đều không thể phát triển được.

Ngành cơ khí Việt Nam có ảnh hưởng rất quan trọng đến phát triển kinh tế cũng như để đảm bảo an ninh quốc phòng, để đánh giá đúng vai trò của ngành cơ khí cần dự đoán được độ lớn thị trường cho giai đoạn 2021 - 2035: Ngành công nghiệp Thiết bị đồng bộ: 8-10 tỷ USD/năm; Ngành công nghiệp ô tô: 18 tỷ USD/năm; Ngành máy nông nghiệp: máy canh tác, máy chế biến sau thu hoạch: 3 tỷ USD/năm; Ngành khai thác và chế biến khoáng sản: 3 tỷ USD/năm; Ngành đường sắt đến năm 2030: 60 tỷ USD; Hệ thống tàu điện ngầm đến năm 2030: 20 tỷ USD; Thiết bị công nghiệp tiêu chuẩn: bơm, quạt, động cơ, hộp số...: 2 tỷ USD/năm; Tổng nhu cầu về máy móc, thiết bị từ nay đến năm 2035 ước tính khoảng 400 tỷ USD. **Đây chính là vốn, là tài nguyên mà chúng ta cần tận dụng và khai thác triệt để. Cần có chính sách mới để giảm việc người Việt Nam tiếp tục làm thuê nước ngoài trên chính đất nước mình như kinh nghiệm các nước phát triển.**

Còn nhiều vấn đề quan trọng nữa rất

cần được trao đổi để cộng đồng doanh nghiệp và các cấp quản lý nhà nước đối với ngành cơ khí Việt Nam nhưng trong khuôn khổ bài báo chỉ xin nêu khái quát như trên. Chúng tôi sẽ tiếp tục nêu lên một số vấn đề cốt yếu nữa cần được nghiên cứu xem xét để kiến nghị nhà nước có chính sách mới thúc đẩy phát triển công nghiệp cơ khí của đất nước trong thời gian tới ở những số báo sau.

Mặc dầu 2 năm qua tình hình dịch bệnh hoành hành rất khó khăn nhưng khi giãn dịch sau Tết âm lịch Thường trực chúng tôi đã đến thăm và làm việc với một số đơn vị thành viên Hiệp hội có quy mô, sở hữu khác nhau để được mắt thấy tai nghe ý kiến lãnh đạo doanh nghiệp cho biết kết quả sản xuất kinh doanh, việc làm, đời sống của cán bộ công nhân viên vẫn trụ vững đồng thời đều có kế hoạch xây dựng doanh nghiệp tiếp tục phát triển trong những năm tới. Đó là tín hiệu vui và càng khẳng định rõ một yếu tố quan trọng hàng đầu của doanh nghiệp là thị trường nội địa và quốc tế của cơ khí Việt Nam không hề nhỏ.

Thiết nghĩ doanh nghiệp cơ khí nội chúng ta có cơ sở để tin tưởng suy nghĩ, lựa chọn các sản phẩm kết hợp sử dụng máy móc công cụ sản xuất nhiều tầng công nghệ từ cỡ điển đến 4.0 để làm ăn, đó là:

- **Với cơ sở vật chất, nguồn nhân lực đã có cộng với một yếu tố quan trọng là dung lượng thị trường nội địa và tham gia xuất khẩu các sản phẩm cơ khí Việt Nam trong 10 năm tới không hề nhỏ nên chúng ta tin tưởng công nghiệp cơ khí chế tạo vẫn có điều kiện để phát triển.**

- **Sản phẩm cơ khí chế tạo rất đa dạng, trong cuộc sống mọi chỗ, mọi nơi đều có các sản phẩm của ngành cơ khí. Rõ ràng dù có muốn kinh tế số, xã hội, kinh tế xanh, xã hội xanh số cỡ nào mà không có máy móc do công nghiệp cơ khí chế tạo ra thì bạn nghĩ sao?**

Thời gian trôi nhanh đã hết quý I năm 2022. Nếu tình hình dịch bệnh không diễn biến phức tạp, nhà nước cho phép, Hiệp hội dự kiến sẽ tổ chức Hội nghị toàn thể thành viên tại Hà Nội vào cuối tháng 4-2022 để chúng ta có điều kiện gặp nhau, trao đổi, giao lưu, hợp tác cùng nhau phát triển trong thời gian tới và bàn công việc của Hiệp hội trong tình hình mới của đất nước và quốc tế.

Tất cả còn phía trước, Thường trực Hiệp hội mong năm 2022 mọi doanh nghiệp sản xuất, kinh doanh ngành cơ khí chúng ta sẽ tiếp tục cùng nhau hợp tác để vượt qua mọi khó khăn đưa doanh nghiệp phát triển. Chúc thuận lợi và an vui trong công việc và cuộc sống./.

WHAT IS NEEDED FOR THE VIETNAMESE MECHANICAL ENGINEERING TO GO FORWARD

DAO PHAN LONG

20 years have passed since the Prime Minister signed Decision No. 186/2002 promulgating the Strategy on development of the Vietnamese mechanical engineering industry, focused on 8 key groups of mechanical products to participate in the process of industrialization and modernization of the country until 2025, the picture of production, business, research and human resource training of domestic mechanical enterprises can be outlined as below.

It is estimated that within the past five years, the total industrial production value of the entire mechanical engineering industry after 30 years of renovation and international economic integration has only reached 25 to 30% of the domestic market's demand.

In the mechanical engineering industry, most of the machinery, equipment and materials have to be imported in parallel with promoting foreign investment, thus creating a fierce competition among domestic mechanical enterprises. However, in fact, the Vietnamese mechanical engineering industry has been capable of manufacturing domestically a number of high-value equipment such as hydromechanical engineering for hydroelectric power plants, some equipment of thermal power plants such as coal supply systems, electrostatic precipitators, ash handling systems, transformers, electric motors of all kinds, transportation systems, lifting equipment, and steel structure products, etc; a number of oil and gas exploration and exploitation equipment such as fabrication of Tam Dao 3 & Tam Dao 5 jack-up rigs, DK rigs, floating equipment for oil and gas exploration and exploitation; building ocean-going ships with large cargo carrying capacity and most of the coastal cargo ships, river cargo and passenger ships; The agricultural machinery manufacturing industry has mastered the rice milling and processing market, providing 40% of the

market share of engines with a capacity of less than 80HP, manufacturing and assembling some automobiles, etc., the rest of the machinery and equipment must still be imported from abroad.

In order to continue building and developing the country's industrialization and modernization until 2035 and 2045 in the spirit of the Resolution of the 13th National Party Congress, we need to look back on the past 20 years and study the program for further growth of the mechanical engineering industry in Vietnam. Right from the beginning of the previous Government term 6, 7 years ago, I was able to report on behalf of the Association at a conference chaired by the Deputy Prime Minister in charge of industry at the Government Office: "Before studying to supplement and renew the country's mechanical industry development strategy for the coming years, we need to consider and clarify the achievements and shortcomings of the Vietnamese mechanical manufacturing activities, of both domestic and foreign invested enterprises over the last 20 years as a whole. Only then will the Party and State have a basis to build the Mechanical Strategy suiting the actual context of the country in the coming years". The following issues need to be studied:

- What is the scale and capacity of domestic and FDI mechanical enterprises?

- Is the capacity of Vietnam's domestic market capacity medium, large, or small compared to the

international ones? How has the market share of domestic mechanical engineering been involved in public investment and what products have been supplied to the domestic market?

- What products can the domestic mechanical engineering manufacture over the last 25 years satisfying international standards?

- What is the level of design and mastery of basic technologies and what valuable products have been produced for the economy? How is the capacity of the local people in management and implementation of industrial and infrastructure projects?

- What are the shortcomings of the State's policy system which have hindered the development of the domestic mechanical industry?

To clarify the current advantages and disadvantages of Vietnamese mechanical enterprises, VAMI's Standing Council hopes to receive feedbacks from the production and business practices of all the Association members enabling the Standing Council to gather in order to well prepare a report that clearly highlights the outstanding issues, consultancies and proposals to the Government, the Prime Minister, the Party and the State for consideration and promulgation of appropriate guidelines and policies for the development of the country's mechanical engineering industry in the years to come in the spirit of the Resolution of the 13th National Party Congress. Researches and clarifications of the above issues must be conducted with a scientific perspective, truth-telling, and maintaining a positive attitude towards learning, surely VAMI will help the Government have a basis to develop appropriate policies for the mechanical engineering industry in the actual situation of the country amid the volatile international context in the coming time.

The current context of international and domestic relations can be generalized as follows:

- *Firstly*, in the geopolitical context, as we understand, there are two forms of capitalist economy in the world, including: competition-based capitalist economy. The characteristics of this form of capitalism are

Futu1's mechanical processing line.

that the private sector is stronger than the state sector, sometimes the interests of private company's conflict with the national interests. National development strategies are often inconsistent with those of private companies. This form of capitalism exists in the US, Canada, and most European countries. The second type is the state-oriented market economy, also known by some Western scholars as "strategic capitalism" in which businesses not only compete freely but are also subject to state control and regulation. The interests of the country are placed above the interests of businesses. This type existed in Japan in the 70s and 80s, in Korea from the 60s to the end of the 20th century, and especially in China in the last 5 decades. According to the assessment of many economists, countries with economies operating under the mode of "strategic capitalism" seem to develop faster than the mode of mere capitalist competition.

- *Secondly*, countries with weak economies that want to develop, but their manufacturing industries heavily dependent on foreign sources such as raw materials, machinery and equipment, technology, experts, logistics, etc. will be severely affected by changes in the world such as the Covid pandemic in the years 2020 - 2021 and relations related to national interests.

- *Thirdly*, processing and manufacturing technologies have developed rapidly in recent decades such as high-speed cutting technology, wear-resistance durability milling cutters, 3D printing technology, laser cutting technology, simulation technology, etc. has created a high labor productivity compared to traditional technologies. This is an advantage for latecomers, and for developing countries.

Fourthly, the process of privatization in Vietnam has initially created a number of large enterprises such as Vinfast and Thaco Truong Hai, which are gradually

becoming downstream enterprises to facilitate the development of supporting industries. In addition, a number of Vietnamese enterprises that have improved their technology and management capabilities are participating in the global supply chain in the supporting industries.

For a long time, many people have insisted a viewpoint that the Vietnamese enterprises must be strongly transformed to the "market economy" and well implement "international economic integration" if they want to pursue development. That is not wrong and is very consistent with the opinion of foreign experts who are giving advice to Vietnam. But from the perspective of experienced people in the mechanical engineering industry, we affirm that it is impossible for development of any manufacturing industry without a MARKET for product consumption and development, first of all, the DOMESTIC MARKET.

The Vietnamese mechanical engineering industry has a very important influence on economic development as well as to ensure national security. In order to properly evaluate the role of the mechanical engineering industry, it is necessary to predict the market size for the period 2021 - 2035: Synchronous equipment industry: 8-10 billion USD/year; Automotive industry: 18 billion USD/year; Agricultural machinery industry, farming machinery, post-harvest processing machinery: 3 billion USD/year; Mineral mining and processing industry: 3 billion USD/year; Railway industry by 2030: 60 billion; Metro system by 2030: 20 billion USD; Standard industrial equipment, pumps, fans, motors, gearboxes: 2 billion USD/year; Total demand for machinery and equipment from now to 2035 is estimated at 400 billion USD. **This is the capital, the resource that we need to take advantage of and fully exploit. New policies are needed to reduce Vietnamese people continuing to work as subcontractors to foreign contractors in their own country, as experienced in developed countries.**

There are many more important issues that need to be discussed with the business community and state management authorities at all levels in Vietnam's mechanical engineering industry, but within the framework of this article, we

would like to briefly state the above. We will continue to raise a number of key issues that need to be studied in order to propose the government to have new policies to promote the development of the national mechanical engineering industry in the coming time in the next issues of our magazine.

Although the business situation in the past 2 years was very difficult due to the outspread of the coronavirus pandemic, during the cautiously relaxed phase of the pandemic after the Lunar New Year, we have visited and worked with a number of the Association members of different sizes and ownership to acquire the opinions of business leaders, to evaluate business performance, the employment, and the lives of the employees of those companies, which have strived to maintain stable business activities and built plans for further development in the coming years. That is a good sign that affirms one of the most important factors of the business is that the domestic and international market of Vietnamese mechanical industry is not small at all.

We would think that our domestic mechanical enterprises have the good grounds to choose products that combine the use of multi technology integrated systems of machinery and tools from classical ones to Industry 4.0 in their manufacturing, that is:

- With the existing facilities and human resources, plus an important factor that is the domestic market capacity and the opportunities to participate in exporting Vietnamese mechanical products in the next 10 years, we believe the mechanical engineering industry still has conditions for development.

- Mechanical engineering products are very diverse, and are present everywhere in life. Obviously, you will not succeed in development of a digital economy, digital society, green economy, and green society without machinery and equipment manufactured by the mechanical industry.

The time has passed quickly, the first quarter of 2022 is almost over. If the pandemic situation does not develop complicatedly and the State permits, the Association intends to hold an All-Member Meeting in Hanoi at the end of April 2022 so that we will have the opportunity to meet, exchange, cooperate to develop together in the coming time and discuss the Association's activities in the new situation of the country and the world.

All is still ahead, the Association's Standing Council hopes that in 2022 all our mechanical manufacturing and trading enterprises will continue to mutually cooperate to overcome all difficulties for further development. May you all have good luck and happiness in work and life. ✓